

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Zdeněk Horáček

XXXVI. Setkání vodohospodářů v Kutné Hoře

16.5.2023

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Odpadní voda či odpad?

- § 2 odst. 2 písm. a) zákona o odpadech: v rozsahu, v jakém nakládání s nimi upravují jiné právní předpisy, jsou z působnosti zákona o odpadech vyjmuty odpadní vody – jiné povinnosti k odpadům a odpadním vodám
- Vodní zákon je v oblasti odp. vod speciálním zákonem k zákonu o odpadech
- Tekutá suspenze k zneškodňování/odstranění může být z definic odpadních vod a závadných látek (§ 38 odst. 1 a § 39 odst. 1 vodního zákona) toliko odpadní voda či závadná látka (nikoliv obojí) – v případě odpadní vody znečištěné závadnými látkami jde stále o odpadní vodu
- Definice právní bez ohledu na faktickou koncentraci a míru a povahu znečištění posuzovaných, v rámci technologického procesu jde o:
 - Použití vody,
 - Doprava vody a její vyčištění na ČOV a
 - Následné vypuštění do vod povrchových nebo podzemních
- Městský soud v Praze 10 A 53/2014-57: Na základě takto definovaných legálních pojmů je třeba dospět k závěru, že zákonné režimy nakládání s odpadními vodami a závadnými látkami dopadají na odlišné vzájemně neslučitelné situace. Odpadní voda z povahy věci obsahuje znečišťující látky, které by splňovaly definici závadné látky, pokud by se vyskytly samostatně

Navrhovaná legislativa

„Lex Bečva“

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Po meziresortním připomínkovém řízení
(<https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCNPDPHKV/>)
- Navrhovaná účinnost rozdělena:
 - § 19a: Správci povodí a vodoprávní úřady vedou evidenci výpustí odpadních vod ze zdrojů znečištění do vod povrchových (registr do 31.12.2025)
 - § 38 odst. 10: Při povolování vypouštění odpadních vod s obsahem látek podle přílohy č. 1 části II bodů 1 a 9 do vod povrchových vodoprávní úřad uloží povinnost provádět kontinuální měření těchto vod v místě jejich vypouštění do vod povrchových
 - § 41 odst. 4: Řízení záchr. a likvidačních prací při havárii koordinuje HZS. Řízení prací při zneškodňování havárie přísluší vodoprávnímu úřadu, který spolupracuje s HZS
 - § 41 odst. 5: Šetření příčin havárie přísluší vodoprávnímu úřadu
 - § 42 odst. 1: Zajištění náhradního odběru vod jako řešení závadného stavu
 - § 59 odst. 1 písm. a) provozní řady ČOV s obsahem ZNZL a NZL podle přílohy č. 1 (od 1.7.2023)

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Náhrada škody na vodním zdroji podzemní vody

§ 29 odst. 2 vodního zákona:

- Osoba, která způsobí **při provozní činnosti** ztrátu podzemní vody nebo podstatné snížení možnosti odběru ve zdroji podzemních vod, popřípadě zhoršení jakosti vody v něm, je povinna nahradit škodu, která tím vznikla **tomu, kdo má povoleno odebírat podzemní vodu z tohoto vodního zdroje**, a dále provést podle místních podmínek potřebná opatření k obnovení původního stavu
- Náhrada spočívá v opatření náhradního zdroje vody
- Není-li to možné nebo účelné, je povinna poskytnout jednorázovou náhradu odpovídající snížení hodnoty tohoto nemovitého majetku, s jehož užíváním je povolení spojeno
- Ve sporech o náhradu škody nebo o její výši rozhoduje soud
- Tím nejsou dotčeny obecné předpisy o náhradě škody

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Škoda z provozní činnosti

§ 2924 občanského zákoníku:

- Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k **výdělečné činnosti**, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí
 - Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo
-
- § 29 odst. 2 vodního zákona speciální k § 2924 občanského zákoníku
 - Poškozeným podle § 29 odst. 2 vodního zákona není vlastník věci (voda není předmětem vlastnictví), ale oprávněný, který prokazuje
 - i. provozní činnost,
 - ii. ztráta podzemní vody nebo podstatné snížení možnosti odběru ve zdroji podzemních vod, popřípadě zhoršení jakosti vody v něm, a
 - iii. příčinná souvislost mezi nimi

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Náhrada škody na vodním zdroji podzemní vody: Judikatura 1)

NS 1 Cz 45/85:

- Je třeba rozlišovat mezi škodou vzniklou zhoršením jakosti vody ve smyslu ustanovení § 29 odst. 2 vodního zákona a mezi škodou, která případně vznikla na studni a na zařízení k čerpání a k rozvodu vody (ve smyslu ustanovení § 2924 občanského zákoníku)

NS 25 Cdo 2947/99:

- Jedná se o škodu spočívající ve snížení hodnoty nemovitého majetku následkem zhoršení jakostí vody a v důsledku toho i nárok na její náhradu vzniká poškozenému v okamžiku zhoršení jakostí vody, jímž je její kvalitativní změna, chemické, biologické nebo mechanické znečištění, které neumožňuje použití vody k účelu, pro který byl její odběr vodohospodářským orgánem povolen
- Za podstatné zhoršení jakosti vody nelze považovat takové zhoršení jakosti, kdy pitná voda i nadále po takovýchto změnách zůstane pitnou a užitková voda zůstane užitkovou, nýbrž musí jít o změnu pitné vody aspoň v užitkovou a užitkové vody v nepoužitelnou. [...] dochází ke vzniku škody okamžikem, kdy se ustálí poměry v tom směru, že pitná voda pozbyla svých kvalitativních vlastností natolik, že se stala nanejvýš vodou užitkovou a voda užitková vodou nepoužitelnou

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Náhrada škody na vodním zdroji podzemní vody: Judikatura 2)

NS 1 Cz 45/85:

- Právní vztah z odpovědnosti za zhoršení jakosti podzemní vody je vztahem mezi tím, kdo za toto zhoršení odpovídá, a oprávněným odběratelem [§ 8 odst. 1 písm. b) bod 1 vodního zákona] z konkrétního vodního zdroje, jemuž vznikla škoda z tohoto zhoršení jakosti vody
- Při posuzování aktivní věcné legitimace ve sporu o náhradu za zhoršení jakosti podzemní vody ve studni tak nelze bez dalšího vycházet z vlastnictví nemovitostí, s nimiž souvisí užívání studny
- Oprávněnému odběrateli vody může vedle náhrady škody vzniklé zhoršením jakosti vody vzniknout i škoda odpovídající majetkové újmě vzniklé vynakládáním vyšších nákladů na odběr vody z náhradního zdroje (např. z hydrantu v obci nebo z cisterny přistavené ve větší vzdálenosti) (tato škoda se posoudí podle ustanovení § 2924 občanského zákoníku)

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Náhrada škody na vodním zdroji podzemní vody: Judikatura 3)

NS 1 Cz 54/87:

- K doložení příčinné souvislosti mezi zhoršením jakosti podzemní vody a jednáním toho, z jehož činnosti mohlo dojít ke zhoršení jakosti vody, je třeba zjistit, v jakém stavu byl zdroj vody a jeho bezprostřední okolí před zhoršením jakosti vody, jaká činnosti (zejména hospodářská) byla v místě a v rozhodné době vyvíjena a jak mohla negativně ovlivnit jakost podzemní vody, zda takovou činnost neprovozovali i sami oprávnění odběratelé vody, jaké byly konkrétní hydrologické poměry v místě a jaký byl vývoj naměřených hodnot znečištění vody ve studni nebo jiném zdroji vody

NS 25 Cdo 2947/99:

- V okamžiku, kdy k takové změně došlo, vznikla oprávněnému odběrateli podzemní vody škoda podle § 29 odst. 2 vodního zákona a od tohoto okamžiku se odvozuje též počátek běhu objektivní promlčecí doby; od okamžiku, kdy se poškozený o změně tohoto rozsahu dozvěděl, pak počátek běhu doby subjektivní

NS 25 Cdo 2022/2004:

- K uplatnění nároku na náhradu škody vzniklé zhoršením jakosti podzemní vody i vynakládáním vyšších nákladů na odběr vody z náhradního zdroje je tedy aktivně věcně legitimován výhradně oprávněný odběratel podzemní vody

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Náhrada škody na vodním zdroji podzemní vody: Judikatura 4)

NS 1 Cz 54/87:

- Volba způsobu hospodářsky účelného opatření náhradního zdroje vody náleží zásadně tomu, z jehož činnosti došlo ke zhoršení jakosti vody

KS HK 22 Co 136/2013:

- Na zvýšené náklady na odběr vody z náhradního zdroje v podobě ceny za vodu nemá oprávněný odběratel podzemních vod nárok, jelikož není vlastníkem podzemních vod
- Jedná se o osobu, která má oprávnění podzemní vody čerpat, a pokud došlo ke ztrátě tohoto vodního zdroje nebo podstatnému snížení vydatnosti jejího zdroje či zhoršení jakosti, spočívá náhrada za ztrátu podzemního vodního zdroje v opatření náhradního vodního zdroje (např. připojení k obecnímu vodovodu), popřípadě poskytnutí jednorázové náhrady škůdcem podle speciálního ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou ztrátou podzemní vody nebo podstatným snížením vydatnosti jejího zdroje, popřípadě zhoršením jakosti podzemní vody

NS Cpj 44/85:

- Výše jednorázové náhrady musí odpovídat rozdílu ceny, za niž by bylo možné s odběrem související nemovitý majetek např. prodat před zhoršením jakosti vody ve studni, a ceny, za niž by jej bylo možné prodat po tomto zhoršení, které znamená snížení jeho užitné hodnoty

Poškození vodního zdroje podzemní vody

Zproštění povinnosti nahradit škodu (tzv. liberace)

§ 2924 občanského zákoníku:

- Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

= splnění všeho, co se jeví s ohledem na povahu provozu jako racionální:

Rozumně požadovat tedy neznamená požadovat to nejlepší (nemusí použít nejvyspělejší technologii), v úvahu je třeba brát i ekonomickou racionalitu opatření [komentář k § 2924 občanského zákoníku]

Poškození vodního zdroje

Trestný čin Poškození vodního zdroje

§ § 294a trestního zákoníku Poškození vodního zdroje:

- Kdo, byť i z hrubé nedbalosti, způsobí poškození vodního zdroje, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro zvláštní ochranu vodního zdroje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta

Děkuji za pozornost!

Kontakt:

JUDr. Zdeněk Horáček, Ph.D.

Advokát

Tel: +420 725 001 424

E-mail: zdenek@zdenekhoracek.cz